

Propuneri complementare pentru Legea Educației Naționale Forma nouă, adoptată de Guvern pe data de 12.04.2010

Învățământul preuniversitar

Acest set de propuneri generale se referă la elemente de principiu, precum și la aprecieri privind învățământul preuniversitar, din perspectiva temelor majore abordate de Legea Educației Naționale.

I. Dispoziții generale

Setul de articole cu un caracter general (1 – 13), care evidențiază sistemul referențial maximal al învățământului, cuprinde elemente completabile.

Astfel, articolul 3, enunțând principiile generale ale învățământului preuniversitar, deși a suferit o mică modificare, în sensul că sunt incluși toți cetățenii României, nu are o formulare care să sublinieze identitatea națională, în context european și mondial, a populației majoritare.

De aceea, este obligatorie introducerea unei prevederi referitoare la această temă.

Formularea ar putea fi următoarea:

Art. 3 (7): Principiul afirmării identității naționale, a identității culturale a tuturor cetățenilor țării, în context european și mondial.

II. Dimensiunea națională în context european și mondial

În același sens enunțat mai sus, propunem următoarea formulare:

Articolul **9 (3)** se referă la limba română, dar ar fi necesar să fie completat cu precizări privind disciplinele care asigură *conturarea identității naționale* (istoria și geografia României, cultura civică).

Deși Legea Educației Naționale face referiri frecvente la diferite competențe, *dimensiunea națională este prezentă într-o formă minimală și mai mult implicită.*

Competențele – cheie evocate în Lege (competențele civice, sociale și competența culturală) arată foarte clar, într-un mod extrem de precis și pertinent, că trebuie să existe o preocupare pentru *raportarea corectă a dimensiunii locale, regionale și naționale la contextul european și mondial.* Dimensiunea națională este menționată în mod expres în câteva sintagme în competențele – cheie ale U.E.

În acest context, este necesar ca raportul dintre individualitatea națională și contextul european și mondial să fie precizat într-un mod *explicit*, prin:

- a) sublinierea rolului limbii române, al istoriei și geografiei României în *construirea identității naționale în context european și mondial*;
- b) sublinierea ideii că *o limbă străină, europeană, istoria Europei și a lumii contemporane, geografia Europei, a Uniunii Europene și a lumii contemporane* sunt elemente care facilitează înțelegerea corectă a raportului dintre dimensiunea națională, europeană și mondială;

Această dimensiune națională în context european și mondial:

- nu supralicitează elementele de identitate națională în forma lor din urmă cu câteva decenii;
- asigură cultivarea atașamentului atât la ideile europene și la valorile democratice ale lumii contemporane, cât și la valorile naționale;
- asigură o coeziune a națiunii, poporului și țării.

Menționăm că formularea acestui articol nu a fost modificată, păstrându-se o anumită discriminare pozitivă a limbii române în raport cu alte discipline (cum ar fi geografia, istoria și educația civică), care au contribuții semnificative la afirmarea acestei identități.

Propunem reformularea articolului 9 (3) astfel:

“Învățarea în școală a limbii române, a istoriei și geografiei României sunt obligatorii pentru toți cetățenii țării. Planurile de învățământ trebuie să cuprindă numărul de ore necesar învățării limbii române, a istoriei și geografiei României”.

III. Structura Curriculum-ului Național

Articolul 52 (1), renumerotat, arată că planul de învățământ urmează să cuprindă:

- discipline obligatorii în proporție de 80% la gimnaziu și 70% la liceu și
- discipline opționale (20% în gimnaziu și 30% în liceu).

La această prevedere se adaugă precizarea conform căreia programele școlare au o parte obligatorie (de aproximativ 75%) și o parte la dispoziția profesorului (25%).

Față de cele de mai sus, facem următoarele constatări:

- *ponderea disciplinelor opționale este foarte mare și nu poate fi cantonată în cifre de acest fel decât, eventual, în ciclul liceal superior;*
- *combinarea opționalității cu partea aflată la dispoziția profesorului (25%) creează pentru unele discipline o reducere cu 50% a conținuturilor actuale;*
- *reducerea conținuturilor la asemenea dimensiuni, coroborată cu păreri frecvent exprimate recent referitoare la menținerea a 6 - 7 discipline școlare oferă imaginea unei reduceri de 40 – 50 % a ofertei actuale de învățare;*
- *această prevedere ar marginaliza sau chiar ar exclude unele discipline școlare tradiționale (cum ar fi istoria și geografia) din anumite segmente ale învățământului obligatoriu.*

Argument: Nivelul actual al pregătirii elevilor, aflat într-o scădere continuă, *va fi redus sensibil în această situație ipotetică nouă.*

Propunem o structură nouă a disciplinelor obligatorii (90% la gimnaziu și 80% la liceu), cu diminuarea corespunzătoare a disciplinelor opționale (10% la gimnaziu, 20% la liceu). În mod similar, programele școlare trebuie să aibă o parte obligatorie (de 80%) și o parte la dispoziția profesorului (20%).

Articolul 57 (2), renumerotat în acest fel, din 54 (2), cuprinde ideea obligativității tehnologiei informației și comunicării pentru învățământul gimnazial și liceal.

Această idee ar conduce la alocarea unor resurse de timp în trunchiul comun, pentru această disciplină școlară nouă, în detrimentul altor discipline (istoria și geografia). Din foarte multe motive, introducerea TIC-ului nu rezolvă problema competențelor digitale, ci transformă probabil exercițiul de dobândire al acestora în lecții obișnuite, ținute de profesorii de TIC. Competența digitală se dobândește într-un cadru extracurricular și nonformal, în ipoteza existenței bazei materiale corespunzătoare.

Propunem reformularea acestui articol, în sensul următor:

Articol 57 (2) reformulat: „Elemente de tehnologia informației și comunicării (TIC) vor fi introduse la toate disciplinele școlare care au posibilități de concretizare a acestora, în cadrul resurselor actuale de timp”.

IV. Competențele – cheie ca referențial al învățării școlare

Menționăm că introducerea competențelor – cheie s-a realizat de fapt prin planurile de învățământ și programele școlare elaborate și aprobate în perioada 2001 – 2005. În acele documente curriculare se fac referiri precise la documentele europene și modul lor de concretizare în programele școlare și procesul de învățământ.

Dimensiunea europeană este concretizată în ciclul liceal superior, în mod predominant prin istorie, geografie și diferite discipline sociale.

Articolul 57 (3) va trebui să aibă o formulare nouă, astfel:

„Învățământul liceal urmărește formarea competențelor – cheie prin intermediul competențelor generale și al celor specifice asumate de fiecare disciplină școlară, în funcție de filieră și de profil.”

V. Manuale și auxiliare școlare

Problematika acestor instrumente de lucru este *prezentată într-un mod limitativ*. În legătură cu problema manualelor (articolul 58), trebuie să precizăm următoarele:

- în majoritatea țărilor europene, acestea *se achiziționează pe piața liberă*;
- părerea editorilor și ale Uniunii Editorilor din România converg spre *ideea liberalizării pieței de manuale*, astfel încât să fie posibilă dezvoltarea ei ca parte a economiei de piață;
- suportul de carte educativă poate să fie atât pe hârtie, cât și digital, indiferent de tipul de suport;
- *gratuitatea învățământului obligatoriu ar trebui să se refere doar la taxele școlare* (nu și la manuale);
- în majoritatea țărilor U.E. (mai bogate decât România) *nu se acordă integral manuale gratuite* tuturor elevilor;
- sprijinul statului ar trebui limitat la *achiziționarea manualelor și auxiliarelor pentru bibliotecile școlare și anumite categorii de elevi*, dar nu pentru toți elevii.

Menționăm că unele discipline școlare (printre care istoria și geografia) au, la anumite clase, *sisteme curriculare complete* (caiet, atlas, ghid metodologic, teste, cartea profesorului, elemente complementare, culegeri).

Propunem introducerea unui alineat nou **(7) la articolul 58**:

„Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului stimulează construirea sistemelor de instruire de tip curricular (manuale, auxiliare, atlase, hărți, ghiduri metodologice, suporturi de instruire)”.

Această idee este deosebit de importantă pentru **geografie și istorie**, deoarece în cazul acestor discipline școlare suporturile cartografice (atlase și hărți) au un rol fundamental, iar construirea unei viziuni spațiale corespunzătoare este legată în mod strâns de dobândirea unor competențe metodologice în acest sens.

VI. Evaluarea și certificarea elevilor

Articolul 63 propune un sistem nou de evaluare continuă și de certificare a rezultatelor școlare. Ar fi foarte util ca examenul de certificare de la sfârșitul învățământului obligatoriu să cuprindă și probe care evidențiază **dimensiunea națională** a societății (prin istoria românilor, geografia României și educație civică).

La articolul 63 (5), finalizarea învățământului obligatoriu va include o probă transdisciplinară, care să evalueze *competențe de bază din domeniul cunoașterii și afirmării identității naționale* (istoria și geografia României, educația civică).

Modificarea propusă (o probă transdisciplinară de evaluare a competențelor civice și sociale – probă orală) nu precizează conținutul acesteia.

Considerăm că este necesară realizarea unei specificații care să cuprindă ideea de dimensiune civică și națională a competențelor investigate.

De asemenea, examenul de BAC trebuie să reflecte și modul în care este raportată identitatea națională la spațiul geografic, istoric și cultural european și mondial.

Trebuie să susținem ideea de a oferi elevilor posibilitatea unei opțiuni minimale în raport cu aspirațiile proprii față de disciplinele obligatorii, impuse într-un mod dirijist.

Acest lucru s-ar rezolva prin introducerea unui punct d) la articolul 66, formulat astfel:

- o probă disciplinară, la alegerea elevului.

Argument: În acest fel se acordă o minimă posibilitate de alegere, de către elev, a unui domeniu de opțiune personală, deoarece cadrul probelor de BAC *nu îi conferă nici o posibilitate de alegere, având un caracter prea dirijist.*

În acest fel, elevii vor putea susține probe disciplinare *neincluse între probele anterioare, ca opțiuni pentru admiterea în învățământului superior:*

- chimie (pentru facultățile de chimie și medicină),
- fizică (pentru facultățile de fizică și universitățile politehnice),
- biologie (pentru facultățile de medicină și de biologie),
- geografie (pentru facultățile de geografie, ASE și facultățile de turism),
- istorie (pentru facultățile de istorie și drept),
- matematică, informatică (pentru facultățile de matematică),
- alte discipline (filosofie, economie, psihologie, pedagogie etc.), pentru facultăți de profil.

Prin proba la alegere se asigură o *reală democratizare* a examenului de BAC, oferindu-se posibilitatea elevului de a opta și pentru o disciplină practică din *interes personal*. Acest lucru oferă totodată multiple posibilități de *afirmare a olimpicilor*.

Universitățile (care, în cazul admiterilor, vor păstra probele disciplinare relevante) ar putea opta, în procesul de selectare a candidaților, pentru *utilizarea rezultatelor probei corespunzătoare de la BAC* sau pentru *realizarea unei noi probe de admitere*, pentru acea disciplină.

VII. Biblioteci școlare

Legea este foarte eliptică în ceea ce privește bibliotecile școlare și modul în care este finanțată achiziția de carte.

Ar trebui să existe *programe naționale* pentru achiziția de carte, din resurse centrale precum și programe bazate pe *utilizarea resurselor locale*.

Biblioteca trebuie să devină un *centru de documentare și informare modern*, inclusiv cu informații pe suport electronic.

VIII. Societățile științifice ale cadrelor didactice

Trebuie adăugat un articol nou, **89 (4)**, care să cuprindă ideea utilizării de către MECTS a bazei de expertiză, resurse umane și de competențe care există în cadrul asociațiilor profesionale ale cadrelor didactice (cum ar fi spre exemplu, printre altele, Societatea de Științe Istorice, Societatea de Geografie, Societatea de Matematică, Societatea de Biologie etc.). Această precizare ar putea să aibă în vedere domeniile de interes ale MECTS, cum ar fi: profesori angajați în activitatea de mentorat (recomandați de societățile științifice), consultare în domeniul elaborării planurilor – cadru și a programelor școlare, participarea la organizarea și evaluarea concursurilor și a olimpiadelor naționale.

Acest articol ar putea fi formulat astfel: „Societățile științifice și asociațiile cadrelor didactice vor fi consultate pe teme de interes major ale sistemului educațional”.